

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою ННІМП ДЗВО «УМО»

протокол №1 від 30 січня 2020 р.

Голова Вченої ради ДЗВО «УМО»

О.В. Алейнікова О.В. Алейнікова

ПОЛОЖЕННЯ

**ПРО ПРАКТИЧНУ ПІДГОТОВКУ ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ В НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОМУ
ІНСТИТУТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

Київ

1. Загальні положення

1.1. Практична підготовка здобувачів вищої освіти вищих навчальних закладів України є невід'ємною складовою процесу підготовки фахівців у Державному закладі вищої освіти «Університет менеджменту освіти» (надалі – Університет), що проводиться на відповідно оснащених базах, а також на сучасних підприємствах і в організаціях різних галузей господарювання. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти під час навчання, набуття і вдосконалення практичних умінь і навичок з відповідної спеціальності, а також збору фактичного матеріалу для виконання курсових і дипломних робіт та наукових досліджень.

1.2. Це Положення регулює загальні питання організації, проведення і підведення підсумків усіх видів практичної підготовки здобувачів вищої освіти різних спеціальностей.

Положення розроблено відповідно до нормативних документів:

- Конституції України;
- Закону України «Про вищу освіту»;
- Положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. № 93;
- Положення про організацію освітнього процесу в Університеті;
- навчальних планів спеціальностей Університету.

1.3. У цьому Положенні розглядаються загальні питання організації, проведення та підведення підсумків усіх видів практичної підготовки здобувачів вищої освіти Університету.

1.4. Практична підготовка здобувачів вищої освіти передбачає безперервність та послідовність її проведення за умови отримання достатнього обсягу практичних знань та умінь. Залежно від конкретної спеціальності (спеціалізації) здобувачів вищої освіти, основними видами практичної підготовки є: навчальні і виробничі.

1.5. Метою практичної підготовки є практичне удосконалення і реалізація результатів навчання, формування та розвиток у здобувачів вищої освіти загальних та фахових компетентностей, уміння приймати самостійні рішення в умовах конкретного виробництва, оволодіння сучасними методами, формами та знаряддями праці в галузі майбутньої спеціальності, формування потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

1.6. Види, обсяги та тривалість практичної підготовки визначаються освітньою програмою підготовки фахівців, що відображається відповідно в навчальних планах спеціальностей і графіках освітнього процесу.

1.7. Зміст практичної підготовки визначається її програмою.

1.8. Університет самостійно розробляє і затверджує документи, що регламентують організацію практичного навчання здобувачів вищої освіти з урахуванням специфіки їхньої підготовки.

1.9. Місцем проведення практичної підготовки можуть бути сучасні підприємства (організації, установи, лабораторії) різних галузей господарства, а також бази за межами України.

1.10. Бази практичної підготовки повинні мати у своєму складі фахівців, які виконують роботи відповідного профілю підготовки здобувача вищої освіти.

2. Види і зміст практики

2.1. Перелік усіх видів практичної підготовки для кожної спеціальності (спеціалізації), їх форми, тривалість і терміни проведення визначаються в навчальних планах підготовки фахівців за освітніми рівнями бакалавра і магістра.

2.2. Залежно від конкретної спеціальності (спеціалізації), основними видами практичної підготовки можуть бути:

- навчальна (ознайомлювальна, для придбання первинних фахових компетентностей (вступ до фаху) та інші);
- виробнича (педагогічна, економічна, управлінська, науково-дослідна, практична підготовка та стажування тощо);
- переддипломна;
- науково-виробнича.

2.3. Навчальна практика проводиться на I–III курсах і має на меті оволодіння системою знань зі спеціальності, набуття первинних професійних умінь і навичок, формування загальних та фахових компетентностей, знайомство зі специфікою майбутньої професії, формування потреби в самовдосконаленні.

2.4. Виробнича практика, що є одним з результатів навчання здобувача вищої освіти, проводиться, як правило, на останніх курсах.

Метою виробничої практики є розвиток загальних та фахових компетентностей здобувачів вищої освіти, здатності приймати самостійні рішення в реальних виробничих умовах через виконання окремих функцій і завдань, властивих майбутній професії.

Змістом навчальної і виробничої практичної підготовки є також збір фактичного матеріалу для виконання курсових, дипломних робіт (проектів).

2.5. Переддипломна практика є завершальним етапом навчання здобувачів вищої освіти Університету, яка проводиться, якщо передбачено освітньою програмою, на випускному курсі з метою узагальнення і вдосконалення здобутих знань, дослідницьких навичок (збору та аналізу матеріалів для виконання дипломних робіт), оволодіння професійним досвідом та для перевірки готовності до самостійної трудової діяльності.

Під час проходження здобувачами вищої освіти переддипломної практики власник підприємства (установи, організації), незалежно від форми власності та підпорядкування, або уповноважений ним орган чи фізична особа, а також фізична особа, яка проводить господарську діяльність та зареєстрована в установленому порядку і відповідно до законодавства

використовує найману працю, у разі потреби та можливості має право запропонувати випускникові робоче місце та укласти з випускником трудовий договір.

2.6. Науково-виробнича практика (стажування) здобувачів вищої освіти Університету передбачає подальше розширення та поглиблення спеціалізованих знань, практичних навичок виконання складних завдань, формування навичок упровадження дослідницької роботи, навичок приймати самостійні рішення в реальних виробничих умовах через виконання окремих професійних функцій і завдань.

2.7. Зміст, послідовність та вимоги до практичної підготовки здобувачів вищої освіти визначаються наскрізною програмою, яка розробляється кафедрами відповідно до освітніх програм та навчальних планів спеціальностей (спеціалізацій), результатів навчання та комплексу програмних компетентностей, і затверджуються вченою радою відповідного структурного підрозділу.

У наскрізній програмі визначаються конкретні рекомендації щодо результатів практичної діяльності, видів і форм контролю за рівнем досягнення загальних і фахових компетентностей, яких здобувачі вищої освіти набули на кожному етапі практичної підготовки.

Зміст наскрізної програми повинен відповідати нормативно-правовим документам України щодо практичної підготовки здобувачів вищої освіти, освітньо-кваліфікаційній характеристиці фахівця та програмам усіх етапів практичного навчання (навчальної, виробничої, переддипломної практики). На основі цієї програми щорічно розробляються та затверджуються робочі програми відповідних видів практики. Робоча програма затверджується завідувачем кафедри.

2.8. Програми практичної підготовки повинні містити такі основні розділи: мету і завдання; організація проведення; зміст; очікувані результати практичної підготовки, критерії оцінювання; вимоги до написання і оформлення звіту; підведення підсумків. Розділи програми практичної

підготовки можуть містити методичні рекомендації щодо проходження практичної підготовки здобувачами вищої освіти, перелік літератури та необхідної документації, інші заходи, що сприяють закріпленню знань, здобутих під час навчання.

Кафедри Університету забезпечують, окрім наскрізної і робочої програм практичної підготовки, іншу методичну документацію, яка сприятиме якісному проведенню практичної підготовки здобувачів вищої освіти та може передбачати альтернативні завдання з практичної підготовки, які відповідають освітньому рівню здобувачів вищої освіти та навчальному плану спеціальності (спеціалізації).

Практична підготовка в межах навчального року може проводитися як за певними періодами, так і шляхом чергування з теоретичними заняттями.

2.9. Для забезпечення академічної мобільності здобувачів вищої освіти Університету у програмах практики, які передбачають її проведення на базах закладів-партнерів (за укладеними договорами), визначається узгоджений із закладом-партнером перелік видів практики, порядок її проведення, терміни і зміст, який відповідає програмам підготовки фахівців та академічної мобільності здобувачів вищої освіти.

3. Бази практичної підготовки

3.1. Практична підготовка здобувачів вищої освіти Університету проводиться на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними Університетом договорами або у його структурних підрозділах, що забезпечують практичну підготовку.

3.2. База практичної підготовки – це установи, підприємства, організації відповідної галузі господарювання, різних форм власності та підпорядкування, що співпрацюють з Університетом на основі договорів. База практичної підготовки повинна забезпечувати виконання програми для відповідного освітнього рівня «бакалавр», «магістр».

3.3. У випадку, коли підготовка фахівців здійснюється на замовлення фізичних осіб, бази для проведення практичної підготовки здобувачів вищої освіти забезпечуються цими особами, що визначається умовами договору (контракту) на підготовку фахівців.

3.4. Здобувачі вищої освіти можуть самостійно, за погодженням з керівництвом вищого навчального закладу, підбирати для себе базу практики і пропонувати її для використання.

3.5. В укладених договорах про проведення практичної підготовки передбачається забезпечення створення належних умов для проходження практичної підготовки здобувачів вищої освіти на виробництві, дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії відповідно до чинного законодавства, проведення обов'язкових інструктажів з охорони праці.

3.6. Підприємства, організації, установи, які є базовими, повинні відповідати таким вимогам: мати структури, що відповідають спеціальностям (спеціалізаціям), за якими здійснюється підготовка фахівців; мати кваліфікованих керівників практичної підготовки для здобувачів вищої освіти; мати можливість надання здобувачам вищої освіти права користування бібліотекою, лабораторіями, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практичної підготовки.

3.7. Тривалість дії договорів погоджується сторонами. Договір може укладатися на період конкретного виду практичної підготовки або до п'яти років. Договір встановленої форми готується у двох примірниках: один – Університету, який зберігається у завідувача практичної підготовки Університету; другий – базі практичної підготовки.

3.8. Здобувачі вищої освіти можуть самостійно, за погодженням з відповідними кафедрами, обирати для себе місце проходження практичної підготовки і пропонувати її для використання. У цьому випадку здобувач вищої освіти не пізніше ніж за два тижні до початку практичної підготовки

надає клопотання від адміністрації організації, підприємства, установи будь-яких форм власності про їх готовність прийняти його на практику.

3.9. На основі договору або клопотання від організації здобувач вищої освіти отримує направлення на проходження практичної підготовки, яке готує завідувач практичної підготовки Університету.

3.10. На здобувачів вищої освіти, які проходять практичну підготовку, поширюється дія Кодексу законів про працю України та Правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства, організації, установи, в яких відбувається практична підготовка.

3.11. Тривалість робочого часу здобувачів вищої освіти під час проходження практичної підготовки регламентується КЗпП України і становить: для здобувачів вищої освіти віком від 15 до 16 років – 24 години на тиждень, від 16 до 18 років – 36 годин на тиждень (ст. 51 КЗпПУ), від 18 років і старші – не більше 40 годин на тиждень (ст. 50 КЗпПУ).

4. Організація і керівництво практичною підготовкою

4.1. Загальну організацію та контроль за практичною підготовкою здобувачів вищої освіти здійснює перший проректор Університету.

4.2. Безпосереднє навчально-методичне керівництво і виконання програми практичної підготовки забезпечують керівники структурних підрозділів Університету, завідувач практичної підготовки, завідувачі та науково-педагогічні працівники відповідних профільних кафедр Університету разом із керівниками від баз практики.

4.3. Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практичної підготовки, є:

- розробка наскрізних та робочих програм практичної підготовки здобувачів вищої освіти, підготовка яких здійснюється за різними спеціальностями (спеціалізаціями);
- визначення баз практичної підготовки;

- призначення керівників практичної підготовки;
- укладання договорів на проведення практичної підготовки між Університетом та підприємствами, організаціями, установами;
- підготовка направлень здобувачів вищої освіти на бази практичної підготовки;
- складання кошторису-калькуляції щодо витрат на проведення практичної підготовки здобувачів вищої освіти;
- складання тематики індивідуальних завдань для практичної підготовки за погодженням з базами практичної підготовки;
- підготовка форм звітної документації за результатами проведення практичної підготовки.

4.4. Безпосередню організацію, керівництво та контроль за практичною підготовкою в Університеті забезпечує завідувач практики.

Завідувач практики Університету:

- формує (за погодженням з директором відповідного структурного підрозділу) і надає на підписання ректору пакет документів (договір, проект наказу) для організації практичної підготовки;
- здійснює контроль за розробкою кафедрами програм практичної підготовки та бере участь у розробці інших методичних матеріалів;
- координує роботу із забезпечення усіх здобувачів вищої освіти базами практики, визначає їх готовність та, за потреби проводить підготовчі заходи до прибуття здобувачів вищої освіти на місце проходження практики;
- забезпечує проведення організаційних заходів перед від'їздом здобувачів вищої освіти на практичну підготовку: інструктажу про порядок проходження практичної підготовки, інструктажів з техніки безпеки, надання необхідних документів (направлення, програм, щоденника, календарного плану, індивідуального завдання, методичних рекомендацій щодо оформлення звітної документації тощо);

- контролює забезпечення відповідних умов праці здобувачів вищої освіти на базах практичної підготовки та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки;
- забезпечує високу якість проходження практичної підготовки згідно з програмою, разом із керівником практичної підготовки від бази практичної підготовки, аналізує й узагальнює її результати;
- забезпечує проведення захистів практичної підготовки у визначений термін за розробленими критеріями, відповідає за їх якісне проведення;
- аналізує звіти кафедр за результатами практичної підготовки;
- здійснює контроль за своєчасністю подання звітної документації за підсумками практичної підготовки;
- здійснює контроль та облік за виконанням навантаження з практичної підготовки викладачами – керівниками від кафедр Університету;
- співпрацює з органами студентського самоврядування з питань проведення практичної підготовки та пропозицій від здобувачів вищої освіти;
- здійснює погодження термінів і програм практичної підготовки, яка передбачає їх проведення на узгоджених із закладами-партнерами базах, за програмами академічної мобільності здобувачів вищої освіти;
- співпрацює з органами студентського самоврядування та закладами-партнерами з питань проведення практичної підготовки в межах академічної мобільності здобувачів вищої освіти;
- звітує на засіданнях вченої ради структурного підрозділу, бере участь у нарадах з питань практичної підготовки;
- подає керівникові відповідного структурного підрозділу пропозиції щодо поліпшення практичної підготовки здобувачів вищої освіти;
- здійснює інші заходи щодо організації практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

4.5. Навчально-методичне керівництво і виконання програм практичної підготовки забезпечують завідувачі відповідних профільних кафедр Університету, які здійснюють такі заходи:

- розробляють програми практичної підготовки і за потреби доопрацьовують їх, але не рідше ніж один раз на три роки;
- розробляють тематику індивідуальних завдань;
- визначають для керівництва практичною підготовкою найбільш досвідчених фахівців Університету;
- організовують проведення зборів здобувачів вищої освіти з питань практичної підготовки за участі керівників практичної підготовки;
- проводять моніторинг підприємств з метою найбільш ефективного використання їх для практичної підготовки здобувачів вищої освіти;
- розробляють та надають здобувачеві вищої освіти навчально-методичну документацію;
- повідомляють здобувачів вищої освіти про систему звітності з практичної підготовки, критерії оцінювання, затверджені на кафедрі;
- обговорюють підсумки виконання програм практичної підготовки на засіданні кафедр, розробляють заходи щодо поліпшення якості керівництва практичною підготовкою.

4.6. До початку практичної підготовки проводиться настановча лекція, на якій здобувачі вищої освіти отримують інструктаж з охорони праці в галузі, знайомляться з Правилами внутрішнього трудового розпорядку бази практичної підготовки, порядком отримання методичної документації.

4.7. До керівництва практичною підготовкою від кафедр залучаються досвідчені науково-педагогічні працівники, які мають досвід практичної роботи та беруть безпосередню участь в освітньому процесі або у викладанні дисциплін, з яких проводиться практична підготовка.

Керівники практичної підготовки від кафедр виконують такі функції:

- складають наскрізну та робочу програми практичної підготовки, методичні рекомендації, індивідуальні завдання здобувачів вищої освіти;

- відстежують своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до місць практичної підготовки;
- надають методичні рекомендації та інструктаж про виконання програми, проводять консультації щодо оформлення щоденника, особливостей виду практичної підготовки, дотримання терміну практичної підготовки, плану тощо;
- повідомляють здобувачів вищої освіти про систему звітності з практичної підготовки, критерії оцінювання, затверджені на кафедрі;
- разом із керівником практичної підготовки від бази практики забезпечують виконання програми здобувачами вищої освіти;
- відповідають за якісний захист, виконання програми практичної підготовки, на підставі чого оцінюють результати практичної підготовки здобувачів вищої освіти;
- подають завідувачу практичної підготовки Університету письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо поліпшення практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

4.8. Керівництво практичною підготовкою здобувачів вищої освіти здійснюється завідувачем практичної підготовки Університету та керівником від бази практичної підготовки.

4.9. На здобувачів вищої освіти, які зараховані на штатні посади організації на час проходження практичної підготовки, поширюється КЗпПУ та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства, установи, організації. На здобувачів вищої освіти, не прийнятих на штатні посади, також поширюються Правила внутрішнього розпорядку підприємства, установи, організації.

4.10. Бази практичної підготовки в особі їх керівників разом із Університетом несуть відповідальність за організацію, якість і результати практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

4.11. Керівник від бази практичної підготовки виконує такі функції:

- несе особисту відповідальність за проведення практичної підготовки в межах своєї компетенції;
- організовує проведення інструктажу з охорони праці, техніки безпеки та протипожежної безпеки відповідними фахівцями;
- забезпечує організацію, якість проведення практичної підготовки та виконання навчальної програми;
- надає методичну допомогу здобувачам вищої освіти, створює необхідні умови для засвоєння ними передових технологій, сучасних методів організації праці;
- забезпечує дотримання здобувачами вищої освіти правил внутрішнього розпорядку;
- контролює та дає докладну характеристику практичній роботі здобувача вищої освіти, в якій визначається її якість та оцінка рівня компетенцій практиканта.

4.12. Здобувачі вищої освіти Університету під час проходження практичної підготовки зобов'язані:

- до початку практичної підготовки одержати від керівника практичної підготовки Університету направлення, методичні матеріали (методичні вказівки, програму, щоденник, індивідуальне завдання) та консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практичної підготовки;
- ознайомитися з робочою програмою практичної підготовки та виконувати всі завдання, передбачені нею;
- пройти інструктаж з техніки безпеки та дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практичної підготовки і рекомендаціями її керівників;

- своєчасно підготувати звітну документацію відповідно до вимог робочої програми практичної підготовки та у визначений термін надати керівникові практичної підготовки від кафедри;
- у визначений термін захистити звіт за результатами практичної підготовки.

5. Підведення підсумків практичної підготовки

5.1. Загальна форма звітності здобувача вищої освіти з практичної підготовки – це подання та захист (із диференційованою оцінкою) письмового звіту та щоденника з практики.

Письмовий звіт разом з іншими документами (щоденником тощо), подається на рецензування керівникові практичної підготовки від кафедри.

Звіт має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практичної підготовки та індивідуального завдання, питання охорони праці, висновки і пропозиції, список використаної літератури тощо. Оформлюється звіт відповідно до вимог, встановлених Університетом.

5.2. Залікова оцінка з практичної підготовки виставляється за результатами проходження практики здобувачами вищої освіти в останні дні терміну її проведення, але не пізніше двох тижнів після її завершення. Оцінювання здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання видів діяльності та результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Критерії оцінювання мають відповідати завданням практичної підготовки, бути відображені у відповідній програмі і доводяться до відома здобувачам вищої освіти перед початком практичної підготовки.

5.3. Оцінка з практичної підготовки вноситься до заліково-екзаменаційної відомості та до залікової книжки за підписом керівника практичної підготовки від кафедри і завідувача практики.

5.4. Здобувачеві вищої освіти, який не виконав програму практичної підготовки без поважних причин, може бути надано право проходження

практичної підготовки повторно при виконанні умов, визначених Університетом. Здобувач вищої освіти, який повторно отримав негативну оцінку з практичної підготовки, відраховується з Університету наказом ректора за поданням керівника відповідного структурного підрозділу за погодженням зі студентським самоврядуванням.

5.5. Підсумки практичної підготовки здобувачів вищої освіти обговорюються на засіданнях кафедр та на вчених радах Університету та Інституту не менше одного разу протягом навчального року.

6. Матеріальне забезпечення практичної підготовки

6.1. Витрати на практичну підготовку входять до загальних витрат на підготовку здобувачів вищої освіти. Розмір витрат на практичну підготовку здобувачів вищої освіти визначається кошторисом-калькуляцією, який розробляє Університет із розрахунку вартості проходження практичної підготовки одного здобувача вищої освіти за тиждень.

Основними статтями кошторису витрат на практичну підготовку можуть бути:

- оплата праці безпосередніх керівників практичної підготовки від баз практичної підготовки;
- разові витрати на організацію і підведення підсумків практичної підготовки (укладання договору, проведення інструктажів, вибір місця практичної підготовки тощо);
- витрати на матеріальне забезпечення практичної підготовки (використання ЕОМ, придбання матеріалів і канцприладдя, експлуатація обладнання та інше);
- оплата консультацій, екскурсій та інших одноразових загальних заходів, які можуть проводитися спеціалістами баз практичної підготовки, тощо.

6.2. Оплата праці безпосередніх керівників практичної підготовки від бази практичної підготовки здійснюється Університетом згідно з діючими в період практичної підготовки ставками погодинної оплати праці працівників, зайнятих в усіх галузях народного господарства, за проведення навчальних занять із розрахунку одна година на одного здобувача вищої освіти на тиждень за умови надання базою практичної підготовки довідки на оплату, підписаної директором підприємства, установи, організації.

6.3. Здобувачам вищої освіти, які навчаються без відриву від виробництва і направляються для проходження практичної підготовки на визначені Університетом бази практики, керівники підприємств, організацій та установ усіх форм власності надають додаткову місячну відпустку без збереження заробітної плати на підставі довідки Університету про строк і місце проведення практичної підготовки.

6.4. Обсяги часу на керівництво практикою не повинні перевищувати обсяги часу, передбачені навчальним планом.

6.5. Терміни і витрати часу на керівництво практичною підготовкою, кількість здобувачів вищої освіти у групах і підгрупах, а також інші організаційні питання практичної підготовки, які не обумовлено в цьому Положенні, визначаються в кожному окремому випадку відповідно до навчальних планів підготовки фахівців за освітніми рівнями бакалавра і магістра та форм фінансування.

6.6. Керівники структурних підрозділів Університету за потреби можуть розробляти і затверджувати на підставі цього Положення інструкції, які враховують особливості проходження практичної підготовки з конкретної спеціальності чи спеціалізації.